

ACC. N:R.

M. 6766:1-10.

Landskap: Småland Upptecknat av: Aina Jungmarker
Härad: Västra härad Adress: Lund
Socken: Vrigstad och Nydala Berättat av: Karl Jonasson
Uppteckningsår: 1940 Född år 1862 i Nydala

Innehåll:

Uppgifter om meddelaren sid 1
Träskotillverkning sid 2
Fånga kräftor sid 3
Slättergubbar, Arnica montana sid 4
Sägen om siste munken i Nydala sid 5
Sägner om Jättar sid 6
Lundbyhus sid 7
Sten, som vänder sig sid 7
Mjölkhävar sid 8
Förgöring sid 8
Påskkäringar sid 9
Högtidseldar sid 9
Äta ägg vid Påsk sid 9
Kloka gubbar sid 10

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

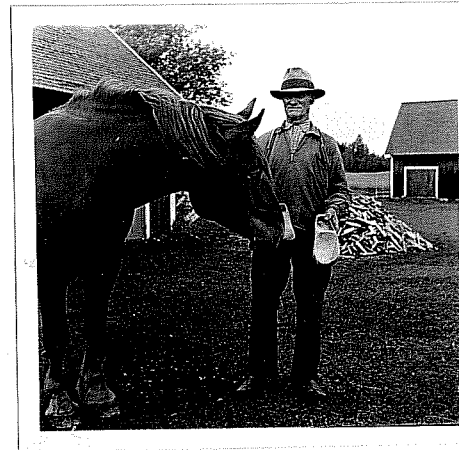
ACC. N:R.

No. 6766 : 1.

Landskap: Småland Upptecknat av: Aina Jungmarker
 Härad: Västra härad Adress: Lund
 Socken: Vrigstad Berättat av: Karl Jonasson
 Uppteckningsår: 1940 Född, år 1862 i Nydala

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Karl Jonasson är lantbrukare och ägare av Västragård i Lundby, som varit arrende under Lundholmen. Han är född i Nydala och var i unga år två somrar å rad uppe i Jämtland som rallare men har sedan uteslutande vistats i Västra härad. År 1890 blev han ägare av sin nuvarande gård. Han är mycket livlig och meddelsam samt har ett gott minne. På lediga stunder sysslar han med att göra träskor.

Karl i Västragård
med sin parny-
tillverkade trä-
skor.

Neq. II: 11: 55

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6766:2

Landskap: Småland ..... Upptecknat av: Aina Jungmarker
Härad: Västra härad ..... Adress: Lund
Socken: Vrigstad ..... Berättat av: Karl Jonasson
Uppteckningsår: 1940 ..... Född år 1862 i Nydala

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Träskotillverkning:

Karl Jonasson är snart 80 år och har gjort träskor sedan han var 16 år. Då bytte han till sig träskojärn mot en klocka. " Han sa´ till mej: 'Du ska´ göra attan tusen - spottar! - par och bränna opp och se´n prova dom du gör. Men de´ gjorde ja´ aldrig. Dom blev fina ändå." -

"Först har man en nave och borrar hål med. Se´n graver man med 'rö'skyn' - rörsked? - och vickar och vrider, börjar vid tära och se´n går det lätt." Men man måste göra hålet efter fotens form. Så slätas kanterna med slättjärn och med en bandkniv gör man träskon jämn och fin ovanpå. Så dränker man in träet med linolja. Karl i Västragård använder björkträ för sina träskor men man kan använda al också.

- " Jaså, ho är frå´ Skåne! Ja, där gör di träskor också men di har läder ovanpå och näsor. De´ gör inte ja´."

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R.

M. 6766:3

Landskap: Småland
Härad: Västra härad
Socken: Nydala
Uppteckningsår: 1940
Upptecknat av: Aina Jungmarker
Adress: Lund
Berättat av: Karl Jonasson
Född år 1862 i Nydala

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kräftfångst:

" Fånga kräftor de' gjorde vi när ja'vä'ung, å då åt vi dom hemma å sålde dom inte. Vi gick med lyse och fångade kräftorna med händerna. Vi kunde ta opp fyra kappar på lite' grunn i Rusken."

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R.

M. 6766:4

Landskap: Småland Upptecknat av: Aina Jungmarker
Härad: Västra härad Adress: Lund
Socken: Vrigstad Berättat av: Karl Jonasson
Uppteckningsår: 1940 Född år 1862 i Nydala

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Slåttergubbar, Arnica montana:

"Varför di kallas så? Jo, si Slåttergubben grenar sej, han i mitten de' ä' chefen själv de', o när di två på båda sidor skjuter opp och bli färdiga, di kallas 'hans drängar', då ä' de' tid att slå."

- "Burmänner? De' va' ett konstigt namn - ruskar på huvudet
- de' har ja' aldrig hört."

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6766:5

Landskap: Småland Upptecknat av: Aina Jungmarker
Härad: Västra härad Adress: Lund
Socken: Vrigstad Berättat av: Karl Jonasson
Uppteckningsår: 1940 Född år 1862 i Nydala

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

- "Ja' härstammar frå' Nydala socken och ja' vet var öa ä',
där di pålade ner den siste monken. Han flydde - Guttfre' het-
te han! - frå' klostret och kastade sej i Rusken. Frå' Järn-
udden sam han till e lita ö tre kilometer bort - som di kalla
Guttfre' efter honom - dit sam han och där tog di honom och
slog en påle ingenom honom. De' var väl danskar, som förföljde'n.
De' var under Kristian Tyranns tid. När blo'badet hade vari' i
Stockholm då kom danskarna hit och de' var väl då, di skulle göra
å med monka'. Om monka' gjorde nå'n nytta, de' undrar ja' allt.
Bönderna, di fick underhålla dom, de' var väl för religionens skull
di gjorde't. För övrigt levde väl monka' och nunnorna på samma sätt
som andra människor."

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6766:6

Landskap: Småland Upptecknat av: Aina Jungmarker
 Härad: Västra härad Adress: Lund
 Socken: Nydala Berättat av: Karl Jonasson
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1862 i Nydala

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

- "Jättar, jo visst har ja' hört talas om de'. Di slängde stentar frå' e kyrka o till en annan." I Rusken finns en sten mitt i sjön - där är ett djup på 7 à 8 alnar, men den syns ibland -. Det berättas att en jätte, Gällare från Gällaryd, slängde den mot Nydala kyrka, men den nådde ej ända fram utan hamnade i Rusken. Den kallas "Dryasten".

- " Hurudana jättarna var de' vet ja' inte, men de var väl starke På en backe vid Nydala, där fanns ett torn förr. En jätte slängde en sten emot det, men han slog i berget och då sprack han - stenen - i två bitar. Han finns där än."

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6766:7

Landskap: Småland
Härad: Västra härad
Socken: Vrigstad
Uppteckningsår: 1940
Upptecknat av: Aina Jungmarker
Adress: Lund
Berättat av: Karl Jonasson
Född år 1862 i Nydala.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

- " Di har sagt att folket i Lundby, di flydde opp till Lundby-
hus - berg i utmarkerna - när danskarna kom under Kristian
Tyranns tid."

- På gårdet vid Lundholmen finns en sten, som var gång han hör
kyrkklockorna ringa, så vrider han på sig.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6766:8

Landskap: Småland Upptecknat av: Aina Jungmarker
Härad: Västra härad Adress: Lund
Socken: Vrigstad Berättat av: Karl Jonasson
Uppteckningsår: 1940 Född år 1862 i Nydala

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Mjölkaharar:

"Det fanns di, som trodde att di kunde ta mjölken ifrå' dom. Harara mjölka korna om nätterna och gick hem till dom och släppte mjölken. De' var inte utan att min mor trodde på de' hon. Di sa', att di va gjorda av spinnestickor."

- "Förr trodde di, att ovänner hade förgjort det för dom, när korna hade svårt att kalva, så det blev så oturligt."

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6766:9

Landskap: Småland Upptecknat av: Aina Jungmarker
Härad: Västra härad Adress: Lund
Socken: Vrigstad Berättat av: Karl Jonasson
Uppteckningsår: 1940 Född år 1862 i Nydala

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Påskakäringar:

"Di for till Blåkulla på onsdag i påskveckan och kom tillbaka på lördag. Då sköt dom på dom båda dagarna. Ja' har vari' med å skjuta, men inte trodde ja' på de', inte."

Påskeldar, de' hade vi på påskalördag och vi drog ihop en massa ved på högsta berget vi ha här, Backahögsberget, å roligt skulle vi ha."

1:sta maj hade vi eldar också men då låg di nere på gärä'. På påsk skulle di opp på berg.

- Vid påsk skulle vi äta ägg så mycket vi ville, å färga dom, ja de' gjorde vi med.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6766 : 10.

Landskap: Småland ..... Upptecknat av: Aina Jungmarker
Härad: Västra härad ..... Adress: ..... Lund
Socken: Vrigstad ..... Berättat av: Karl Jonasson
Uppteckningsår: 1940 ..... Född år 1862 i Nydala

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kloka gubbar:

"Ja, det har det funnits. En fanns det förr vid Hjälmseryd, di kalla honom förnuftig, för han kunde prata så bra. Han kom å såg på kreaturen och lagade té medicin. - Va' de' va'? Ja, det vet ja' inte. Ja' hadde honom själv här en gång." - En klok gubbe var det som hette Johannes och han botade också kor, och en bodde i Nydala socken. "Han var så styv, att han kunde stycka en kalv i koa, när ho inte kunde kalva. Som en riktig vetrinär. Å koa ho levde!"

Skriv endast på denna sida!